

**JUBILEUSZ 70-LECIA KATEDRY STATYSTYKI
UNIwersYTETU EKONOMICZNEGO
WE WROCLAWIU (1950-2020)**

ŚLĄSKI
PRZEGLĄD
STATYSTYCZNY
Nr 19(25)

**JUBILEE OF THE 70TH ANNIVERSARY
OF THE DEPARTMENT OF STATISTICS
OF THE WROCLAW UNIVERSITY
OF ECONOMICS AND BUSINESS (1950-2020)**

Joanna Dębicka

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

e-mail: joanna.debicka@ue.wroc.pl

ORCID: 0000-0002-8905-2565

ISSN 1644-6739
e-ISSN 2449-9765

© 2021 Joanna Dębicka

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Quote as: Dębicka, J. (2021). Jubileusz 70-lecia Katedry Statystyki Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu (1950-2020). *Śląski Przegląd Statystyczny*, 19(25).

DOI: 10.15611/sps.2021.19.01

1. Wprowadzenie

W roku akademickim 2020/2021 Katedra Statystyki Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu świętowała swoje 70-lecie. Obchody jubileuszowego roku rozpoczęliśmy wydaniem numeru *Śląskiego Przeglądu Statystycznego* (2020, 18(24)), na który złożyły się artykuły autorów reprezentujących współpracujące na co dzień z Katedrą Statystyki ośrodki. Z wielką wdzięcznością przyjęliśmy to tak miłe dla nas wyróżnienie. Wydarzeniem kończącym obchody jubileuszu Katedry Statystyki była sesja jubileuszowa w ramach ogólnopolskiej konferencji naukowej z cyklu *Quality of life (Quality of life 2021, b.d.)*, gdyż uznaliśmy, że nie ma lepszego miejsca do świętowania niż spotkanie naukowe w ramach jednej z flagowych konferencji organizowanych przez Katedrę. Konferencja odbyła się dzięki współpracy Katedry Statystyki UE we Wrocławiu oraz Urzędu Statystycznego we Wrocławiu i Polskiego Towarzystwa Statystycznego Oddział we Wrocławiu, a osobą trzymającą pieczę nad całym przedsięwzięciem była przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego dr hab. prof. UEW Edyta Mazurek. Tradycyjnie patronat nad konferencją objął

Jego Magnificencja Rektor Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu prof. dr hab. Andrzej Kaleta, który jako gospodarz uczelni dokonał oficjalnego jej otwarcia. Ponieważ od wielu lat Katedra Statystyki współpracuje ze statystyką publiczną, a w szczególności z Głównym Urzędem Statystycznym i Urzędem Statystycznym we Wrocławiu, gościem honorowym był prezes GUS – dr Dominik Rozkrut. Panowie podczas swoich wystąpień skierowali wiele miłych słów do uczestników konferencji oraz pracowników Katedry Statystyki. Symbolicznego uchylenia drzwi do sali wspomnieniowej i tym samym rozpoczęcia sesji jubileuszowej dokonał prof. dr hab. Andrzej Graczyk – dziekan Wydziału Ekonomii i Finansów, w skład którego wchodzi Katedra Statystyki. Na początku głos zabrali ostatni kierownicy Katedry Statystyki: prof. Zofia Rusnak, prof. Walenty Ostasiewicz i autorka niniejszego tekstu. Oprócz wysłuchania krótkiej historii Katedry Statystyki mieliśmy okazję zapoznać się z osobistymi wspomnieniami i przemyśleniami nie tylko dotyczącymi działalności naukowo-badawczej, ale przede wszystkim tymi związanymi z ludźmi tworzącymi zespół Katedry Statystyki. Po wystąpieniach kierowników wszyscy uczestnicy zostali zaproszeni do wspólnego dzielenia się wspomnieniami. W tym miejscu chciałabym w imieniu całego zespołu Katedry Statystyki – zarówno tego emerytowanego, jak i obecnego – pięknie podziękować za atmosferę na sesji jubileuszowej, wszystkie życzenia i gratulacje. Gorące podziękowania kieruję do osób, które zechciały podzielić się z nami swoimi wspomnieniami, zdjęciami, anegdotami, uwagami dotyczącymi... „jubilatki”. Serdecznie dziękuję za wszystkie miłe słowa, które padały pod adresem Katedry przez kolejne dni obrad przed wygłaszanymi referatami. Bardzo dziękuję za przesłane gratulacje i telefony z życzeniami dla wszystkich pracowników katedry. Jest to dla nas ogromny dowód uznania i przyjaźni. Do dzisiaj ogromnie jestem wzruszona każdym życzliwym słowem, bo one utwierdzają mnie w przekonaniu, że Katedrę Statystyki otaczają dobrzy i serdeczni ludzie, a to najlepsza wróżba na przyszłość.

W dalszej części tego tekstu przedstawiam zespół tworzący Katedrę Statystyki i jej przyjaciół oraz sympatyków przez pryzmat najważniejszych obszarów działalności „jubilatki”. Wiedzę na temat historii Katedry Statystyki czerpałam przede wszystkim z dwóch monografii powstałych dzięki inicjatywie prof. Walentego Ostasiewicza, przy wsparciu i zaangażowaniu prof. Zofii Rusnak i całego zespołu byłych i obecnych pracowników (Ostasiewicz, 2000; Rusnak, 2012). Ponadto prof. Ostasiewicz zadbał, by w *Śląskim Przeglądzie Statystycznym* znalazło się wiele artykułów poświęconych zarówno ważnym dla Katedry postaciom, a jak i współpracy Katedry z innymi ośrodkami naukowymi. Te pozycje stały się dla mnie nieocenionym źródłem wiedzy przy przygotowaniu niniejszej historii.

2. Katedra Statystyki w strukturze uczelni

*Historia to świadek dziejów, źródło prawdy, życia, pamięci, mistrzyni życia,
piastunka przeszłości i zwiastunka przyszłości.*

Tytus Liwiusz

W 1950 roku Wyższa Szkoła Handlowa, która powstała w 1947 roku we Wrocławiu, została przekształcona w państwową Wyższą Szkołę Ekonomiczną. W roku akademickim 1950/1951 w ramach uczelni funkcjonowały dwa wydziały: Wydział Finansowy i Wydział Planowania Przemysłu. Wtedy też na wydziale Planowania Przemysłu zostało utworzonych 9 katedr, a wśród nich Katedra Statystyki. Przez 70 lat nazwa Katedry zmieniała się (w zależności od bieżącego nurtu badań oraz reform na uczelni), jedynie słowo „statystyka” pozostawało niezmiennie. Obecna nazwa katedry jest identyczna jak w momencie jej powstania (por. tab. 1). Przez ten okres Katedra funkcjonowała w ramach trzech wydziałów, uczelnia zaś w tym czasie zmieniła nazwę dwa razy. Katedra także przetrwała tzw. reformę instytutową, zgodnie z którą w ramach wydziału tworzone były federacje zakładów/kater, tzw. instytuty. Przede wszystkim w 1969 roku powstało na uczelni 5 instytutów liczących po kilka zakładów. Katedra weszła w skład Instytutu Metod Rachunku Ekonomicznego razem z 7 innymi jednostkami – wtedy też zmieniła nazwę na Zakład Statystyki i Przetwarzania Danych. W 1974 roku Instytut podzielił się na dwie placówki Instytut Cybernetyki Ekonomicznej i Instytut Informatyki. Kolejny raz katedra zmieniła nazwę na Zakład Statystyki i Cybernetyki Ekonomicznej i ten drugi człon przetrwał aż do 2007 roku. W 1976 roku powstał Wydział Zarządzania i Informatyki, w którego strukturach katedra funkcjonowała do 2019 roku. W 1981 roku – w wyniku reformy na uczelni – zakłady zamieniono z powrotem na katedry. Natomiast w 1999 roku – w celu podkreślenia ewolucji profilu badawczego katedr wchodzących w skład instytutu – zmianie uległa jego nazwa: z Instytutu Cybernetyki Ekonomicznej na Instytut Zastosowań Matematyki. Przez prawie 20 lat katedra tworzyła instytut razem z Katedrą Matematyki, Katedrą Ekonometrii, Katedrą Badań Operacyjnych oraz Katedrą Logistyki. W roku 2007 do nazwy wydziału, w ramach którego funkcjonował instytut, dołączony został człon „Finanse”, a katedra powróciła do pierwotnej nazwy i została przemianowana ponownie na Katedrę Statystyki. W roku 2019 w wyniku reformy szkolnictwa wyższego struktura uczelni uległa zmianie i ze względu na to, że prawie 100% pracowników zadeklarowało dyscyplinę „ekonomia i finanse”, katedra funkcjonuje w ramach Wydziału Ekonomii i Finansów. W tym roku też uczelnia zmieniła strukturę i zrezygnowała z instytutów.

Tabela 1. Katedra Statystyki – historia nazwy i miejsce w strukturze uczelni

Rok	Katedra	Instytut	Wydział	Uniwersytet
1950	Katedra Statystyki		Wydział Planowania Przemysłu	Wyższa Szkoła Handlowa
1966	Katedra Statystyki i Metod Rachunku Ekonomicznego			
1969	Zakład Statystyki i Przetwarzania Danych	Instytut Metod Rachunku Ekonomicznego		
1974	Zakład Statystyki i Cybernetyki Ekonomicznej	Instytut Cybernetyki Ekonomicznej	Wydział Zarządzania i Informatyki	Akademia Ekonomiczna im. Oskara Langego
1976				
1981	Katedra Statystyki i Cybernetyki Ekonomicznej		Wydział Zarządzania, Informatyki i Finansów	Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
1999				
2007	Katedra Statystyki	Instytut Zastosowań Matematyki		
2008				
2019			Wydział Ekonomii i Finansów	

Źródło: opracowanie własne.

3. Pracownicy

Klucz do sukcesu to nie informacje. To inni ludzie.

Autor nieznanym

Katedra to zespół osób. Dlatego przede wszystkim pracownikom katedry zdecydowałam się poświęcić najwięcej uwagi.

Przez 66 lat katedrę miało w swojej pieczy 4 kierowników (por. rys. 1):

- 1950-1960 – mgr inż. Jan Falewicz,
- 1960-1995 – prof. zw. dr hab. Zdzisław Hellwig,
- 1995-2012 – prof. zw. dr hab. Walenty Ostasiewicz,
- 2012-2015 – dr hab. Zofia Rusnak, prof. UE.

Leroy Eims powiedział, że „Liderem jest ten, kto widzi więcej niż inni, patrzy dalej niż inni i kto dostrzega rzeczy, zanim zobaczą je inni”. I takich właśnie kierowników przez te lata miała Katedra Statystyki. Moderowali oni działalność naukową Katedry, która zawsze dotyczyła zastosowania

metod ilościowych w ekonomii. Większość osób tworzących dzisiaj środowisko naukowe z pewnością zna dokonania profesorów i wie, że każdej osobie można by poświęcić wiele stron. W dalszej części niniejszego opracowania dotyczącej badań naukowych realizowanych w katedrze opisane zostały w wielkim skrócie wybrane aspekty działalności poszczególnych kierowników Katedry Statystyki.

*J. Falewicz**Z. Hellwig**W. Ostasiewicz**Z. Rusnak*

Rys. 1. Kierownicy Katedry Statystyki

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Ostasiewicz, 2000; Rusnak, 2012) oraz zdjęć z prywatnego archiwum.

W Katedrze Statystyki w ciągu minionych 70 lat zatrudnione zostały 74 osoby – na krótsze i bardzo długie okresy. W tabeli 2 zaprezentowano listę pracowników naukowo-dydaktycznych, którzy byli zatrudnieni w Katedrze Statystyki. Nie można także zapomnieć o zawsze bardzo pomocnych paniach sekretarkach, niestety ich kompletnej listy nie udało mi się odtworzyć. Osobiście pamiętam, że sekretariatem zawiadywały (począwszy od lat 90. ubiegłego wieku): Hanna Chwastowska, Janina Rabórska (nazywana przez nas Panią Asią), Monika Stańczyk i obecnie Małgorzata Kosielińska. Oprócz osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę rodzinę katedralną zawsze współtworzyli doktoranci, jednak w tej chwili niezmiernie trudno jest odtworzyć ich listę, tym bardziej, że część z tych osób zaczynała pisać doktorat w Katedrze Statystyki, a kończyła już w innym zakładzie. Pierwszy skład osobowy katedry liczył najprawdopodobniej 12 osób, wśród których byli ówcześni studenci, którzy jako pierwsi obronili pracę magisterską w 1952 roku: Stanisława Bartosiewicz i Ber Haus. W roku akademickim 2020/2021 Katedrę Statystyki tworzyło 9 osób. Obecnie po odejściu mgr. M. Górnika w skład katedry wchodzi 8 osób, w tym 1 profesor zwyczajny, 3 profesorów nadzwyczajnych i 4 doktorów (por. tab. 2).

Tabela 2. Osoby zatrudnione w katedrze w latach 1950–2020

Katedra Statystyki (1950–1965)	Katedra Statystyki i Metod Rachunku Ekonomicznego (1966–1968)	Zakład Statystyki i Przetwarzania Danych (1969–1973)
<p>Jana Falewicz Zdzisław Hellwig Stanisława Bartosiewicz Szyja Bronszejn Ber Haus Danuta Lipka Władysław Bukietyński Teresa Marszałkiewicz Kazimierz Rusinek Roman Leitner Danuta Wańkiewicz Kazimierz Zebrowski</p>	<p>Ludmiła Waszkiewicz Stanisław Krawczyk Urszula Królik (Siedlecka) Stanisława Nitek (Ostasiewicz) Walenty Ostasiewicz Adam Nowicki Tadeusz Borys Marek Drewniński Jadwiga Sobieska-Karpińska Ewa Konarzewska-Gubała Ryszard Jasinski Wiesław Pluta</p>	<p>Andrzej Gospodarowicz Aleksandra Kania- Gospodarowicz Jerzy Korczak Augustyn Maślanka Wiesława Obuchowska Elżbieta Pyka Wojciech Rybicki Andrzej Baborski Witold Miszczak Marek Duda Stefan Forlicz Ryszard Antoniewicz Zofia Płaczek (Rusnak) Teresa Linek</p>
<p>Danuta Szwed Maria Cieślak Elżbieta Frejtąg (Niedzielska) Danuta Piegat Czesław Szmigiel Eugeniusz Sacata Antoni Smoluk Elżbieta Trybuś Ginter Trybuś Marian Chlebica</p>		

Zakład Statystyki i Przetwarzania Danych (1974-1980)	Katedra Statystyki i Cybernetyki Ekonomicznej (1981-2006)	Katedra Statystyki (2007-2020)
Adam Kopiński Jerzy Wawrzyniak Barbara Puzdrowska	Ewa Kania Ludwik Adamezyk Agnieszka Bukietyńska Wanda Ronka-Chmielowiec Elżbieta Ciesielska Zofia Lękawa Stanisław Heilpern Dariusz Garczyński Jarosław Sikora Maria Kolenda Renata Kolenda (Gnitecka) Edyta Goncerz (Mazurek) Joanna Dębicka Marek Gofka Dariusz Biskup Kinga Migdał Cyprian Kozyra Agnieszka Marciniuk Anna Nikodem Beata Zmysłona Albert Gardoń Aleksandra Iwanicka Aleksandra Turkiewicz Anna Wołk	Katarzyna Ostasiewicz Michał Górnik
LEGENDA:	Skład osobowy Katedry Statystyki w RA 1950/51	Skład osobowy Katedry Statystyki w RA 2020/21

Źródło: opracowanie własne.

Pracownicy katedry zawsze aktywnie angażowali się w życie i struktury uczeni. Wśród osób, które były zatrudnione w katedrze, wiele piastowało ważne dla uczelni stanowiska:

- rektora (Wiesław Pluta, Andrzej Baborski, Andrzej Gospodarowicz),
- prorektora (Maria Cieślak, Zdzisław Hellwig),
- dziekana (Władysław Bukietyński, Stanisława Bartosiewicz, Andrzej Gospodarowicz, Wanda Ronka-Chmielowiec),
- prodziekana (Ludwik Adamczyk, Urszula Siedlecka, Jerzy Wawrzyniek),
- dyrektora instytutu (Władysław Bukietyński, Zdzisław Hellwig, Ewa Konarzewska-Gubała, Stanisław Krawczyk, Elżbieta Niedzielska, Adam Nowicki).

Uczelnia od samego początku angażowała pracowników Katedry Statystyki do pracy w różnego typu komisjach wydziałowych bądź rektorskich, wielu pracowników było też pełnomocnikami rektora.

W gronie pracowników katedry znajdują się osoby wyjątkowe, które za swoje zasługi zostały uhonorowane najwyższym wyróżnieniem, jakim jest doktorat honorowy (*doktorat honoris causa*). Takiego zaszczytu dostąpiły 4 osoby:

- prof. Zdzisław Hellwig: 1985 – Akademia Ekonomiczna w Krakowie, 1994 – Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Pradze;
- prof. Ber Haus: 2004 – Akademia Ekonomiczna w Katowicach;
- prof. Andrzej Gospodarowicz: 2011 – Uniwersytet Wileński, 2014 – Państwowy Ukraiński Uniwersytet Finansów i Handlu Międzynarodowego w Kijowie, 2016 – Uniwersytet Handlu i Ekonomii we Lwowie;
- prof. dr hab. Stanisława Bartosiewicz: 2020 – Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu.

Pracownicy katedry niejednokrotnie byli również doceniani przez macierzystą uczelnię – za osiągnięcia naukowe i pracę na rzecz społeczności akademickiej. Wszystkich corocznych nagród rektora i specjalnych wyróżnień nie sposób wymenić, ale na szczególną uwagę zasługują tytuł honorowego profesora i medal „Zasłużony dla Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, które to wyróżnienia nadawane są za zgodą Senatu Uczelni za zasługi na polu naukowym, edukacyjnym i organizacyjnym. Otrzymało je dotychczas 4 profesorów pracujących w naszej katedrze, mianowicie:

- medal „zasłużony dla Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”: Stanisława Bartosiewicz,
- tytuł honorowego profesora: Stanisława Bartosiewicz, Stanisław Krawczyk, Adam Nowicki i Walenty Ostasiewicz.

W 2009 roku na naszej uczelni ustanowiona została nagroda Kryształowy Alumnus, która przyznawana jest wybitnym absolwentom uczelni za

szczególne osiągnięcia naukowe, w pracy zawodowej, za aktywność społeczną i filantropijną, dokonania w sztuce, sporcie oraz działania na rzecz rozwoju uczelni. Wśród 4 uhonorowanych dotychczas osób jest dwóch pracowników katedry: profesorowie Stanisława Bartosiewicz oraz Zdzisław Hellwig.

Innym sposobem utrwalania pamięci o wybitnych pracownikach uczelni jest nadawanie ich imienia salom wykładowym i seminaryjnym. Na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu niewiele jest takich sal, ale wśród nich znajdują się sale czterech osób, które były związane z Katedrą Statystyki. Są to mianowicie sale imienia: Władysława Bukietyńskiego, Jana Falewicza, Bera Hausa i Zdzisława Hellwiga.

Każda z osób pełniących funkcję w strukturach uczelni i nagradzana przez nią jest bądź była osobą wyjątkową, więc mamy na kim się wzorować. Najwięcej nagród, medali i wyróżnień przyznała uczelnia prof. Stanisławie Bartosiewicz – osobie niezwyklej, która zawsze z humorem i pogodą ducha potrafi komentować problemy naukowe i egzystencjonalne.

Pamiętając o tym, że katedra jest zespołem ludzi, którzy nawzajem siebie kształtują, Jubilatka nie byłaby sobą, gdyby w jej składzie zabrakło choćby jednej osoby wymienionej w Tabeli 2 lub choć jednego doktoranta czy pani sekretarki.

4. Działalność naukowa

*Człowiek zajmujący się nauką nigdy nie zrozumie,
dlaczego miałby wierzyć w pewne opinie
tylko dlatego, że znajdują się one w jakiejś książce. (...)
Nigdy również nie uzna swych własnych wyników za prawdę ostateczną.*

Albert Einstein

Najważniejszym obszarem działalności katedry są badania naukowe. Ten obszar jej działalności był nieprzerwanie moderowany przez jej kierowników i zawsze dotyczył zastosowania metod ilościowych w ekonomii. Osiągnięcia i kierunki rozwoju nakreślone przez wszystkich kierowników przedstawione zostały bardziej szczegółowo w tekście *Od Redakcji* w numerze 18(24) *Śląskiego Przeglądu Statystycznego*, którym to rozpoczęliśmy świętowanie jubileuszu 70 lat istnienia Katedry Statystyki. Każdy z jej kierowników wniósł niepowtarzalny wkład i miał swoją wizję rozwoju badań naukowych i działalności katedry. W tabeli 3 nie tylko przedstawiono syntetyczny opis działalności naukowo-badawczej, ale także podkreślono ten element działalności, którym szczególnie cechował się okres, w którym szefowali poszczególni kierownicy.

Tabela 3. Kierunki rozwoju działalności Katedry Statystyki

Kierownik	Charakterystyka działalności
J. Falewicz (1950-1960)	<ul style="list-style-type: none"> teoria gospodarowania <i>współpraca z praktyką</i>
Z. Hellwig (1960-1995)	<ul style="list-style-type: none"> modelowanie rozwoju społeczno-gospodarczego prognozowanie zagadnień gospodarczych wielowymiarowa analiza porównawcza taksonomia ocena ryzyka ubezpieczeniowego <i>ośrodek komputerowy</i>
W. Ostasiewicz (1995-2012)	<ul style="list-style-type: none"> badania zjawisk społecznych jakość życia teoria zbiorów rozmytych statystyka ubezpieczeniowa badania sondażowe <i>cykliczne konferencje i działalność publikacyjna</i>
Z. Rusnak (2012-2015)	<ul style="list-style-type: none"> ocena sytuacji ekonomicznej człowieka pomiar ekonomicznych aspektów dobrobytu społecznego <i>intensyfikacja i wzmocnienie współpracy ze statystyką publiczną</i>

Źródło: opracowanie własne.

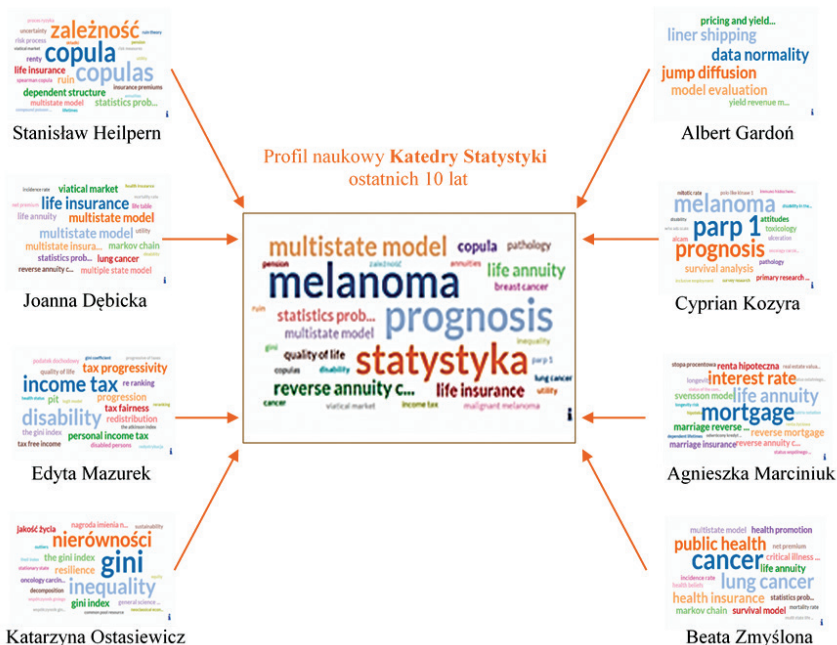
Profesor Falewicz jako jeden z pierwszych w Polsce zainicjował współpracę ze środowiskiem pozauczelnianym. Większość prac naukowych powstałych w tym okresie w katedrze była poświęcona nowatorskim zastosowaniom metod statystyki matematycznej w badaniach zagadnień gospodarczych. Wtedy też prof. Jan Falewicz rozwijał autorską teorię gospodarowania, w szczególności metodę badania gospodarności i rentowności przedsiębiorstw na podstawie znajomości funkcji kosztów.

Trudno jest wymienić wszystkie zagadnienia i obszary badawcze realizowane w zespole kierowanym przez prof. Hellwiga. Profesor skupiał się na modelu ekonometrycznym, jego istocie, konstrukcji, doborze zmiennych i interpretacji. Wyniki badań w obszarze wielowymiarowej analizy porównawczej i metod taksonomicznych zyskały nawet rozgłos międzynarodowy, a Profesor wykorzystał je we współpracy z UNESCO. W połowie lat 60. dzięki inicjatywie profesora Z. Hellwiga przy katedrze został zorganizowany nowoczesny ośrodek obliczeniowy wyposażony w maszynę ODRA 1003. Ośrodek świadczył usługi dla innych ośrodków naukowych i na rzecz praktyki gospodarczej. Profesor Hellwig zainicjował także w katedrze badania naukowe w zakresie oceny ryzyka ubezpieczeniowego.

Z kolei z inicjatywy prof. W. Ostasiewicza w katedrze zapoczątkowane zostały badania zjawisk społecznych. Istotnym aspektem badań Profesora stało się badanie wpływu spójności społecznej na jakość życia. Profesor jest znanym na arenie międzynarodowej naukowcem nie tylko z powodu

prowadzonych badań dotyczących jakości życia, ale także jako twórca teorii zbiorów rozmytych. Profesor uważał, że praca naukowa ma najlepsze możliwości rozwoju wtedy, gdy istnieje forum wymiany myśli i poglądów. Dlatego prof. Ostasiewicz z zaangażowaniem inicjował cykliczne konferencje oraz znacznie zwiększył działalność publikacyjną pracowników katedry.

W centrum zainteresowań naukowych prof. Z. Rusnak była ocena sytuacji ekonomicznej człowieka, przede wszystkim dotycząca porównań materialnych warunków bytu gospodarstw domowych należących do poszczególnych grup wyróżnionych ze względu na różne kryteria klasyfikacyjne. Głównym narzędziem pomiaru były badania sondażowe. Profesor Rusnak zintensyfikowała też i wzmocniła współpracę katedry ze statystyką publiczną.

Rys. 2. Profil naukowy Katedry Statystyki i jej pracowników w latach 2010-2020

Źródło: opracowanie własne na Bazie Wiedzy WIR (Baza Wiedzy WIR, b.d.).

Dzisiaj w Katedrze Statystyki realizowane są badania zapoczątkowane przez byłych kierowników katedr, o czym świadczy profil naukowy Katedry Statystyki stworzony na bazie słów kluczowych zawartych w publikacjach jej pracowników (por. rys. 2). Przez ostatnie lata pracownicy katedry zintensyfikowali współpracę ze środowiskiem medycznym i statystyką

publiczną, kontynuując też badania dotyczące szeroko rozumianej jakości życia oraz kontraktów ubezpieczeniowych i finansowych.

5. Organizacja konferencji i współpraca z ośrodkami naukowymi

*Nauka jest kłótliva i piękna.
Jeśli chcesz mieć z nią coś do czynienia,
musisz prowadzić wiecznie proces sądowy.*

Isaac Newton

*Podobnie jak rzeczy pierwszej potrzeby – ognia i wody –
przyjaźni potrzebujemy przez cały czas.*

Cyceron

Kolejny obszar działalności to organizacja konferencji, która w tym tekście stała się kanwą, by przywołać te osoby, z którymi spieramy się naukowo i jednocześnie przyjaźnimy. Nie sposób wymienić wszystkich, zatem każde logo (aktualne, by uniknąć pomyłki) umieszczone na kolejnych rysunkach reprezentuje grupę serdecznych przyjaciół, adwersarzy, dyskutantów i oponentów problemów badawczych, współorganizatorów przedsięwzięć naukowych, czyli osób, które przez lata wpływały i aktywnie uczestniczyły w rozwoju Katedry Statystyki.

Rys. 3. Konferencja Polski Południowej (1965-...)

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Ostasiewicz, 2000; Rusnak, 2012).

Najstarszą z cyklicznych konferencji, w której uczestniczyli pracownicy Katedry Statystyki, jest Konferencja Polski Południowej. Została ona zapoczątkowana w 1965 roku przez Katedry Statystyki w Katowicach, Krakowie i Wrocławiu. Inicjatorem tych spotkań był prof. Zbigniew Pawłowski z Katowic. Wrocławska Katedra Statystyki była po raz pierwszy gospodarzem konferencji w 1967 roku. Sprawozdanie z tego wydarzenia zostało zamieszczone w *Przeglądzie Statystycznym* (por. rys. 4). Z czasem konferencja zaczęła gromadzić nie tylko statystyków, ale także matematyków i ekonometryków z Polski Południowej, a obecnie nosi nazwę Konferencji Statystyków, Ekonometryków i Matematyków Polski Południowej (w skrócie SEMPP). We Wrocławiu konferencje były organizowane na zmianę przez Katedry Statystyki, Matematyki i Ekonometrii. Od paru lat gospodarzem edycji wrocławskich jest Katedra Matematyki pod przewodnictwem prof. Janusza Łyki. W tym miejscu warto podkreślić więzy naukowe łączące Katedrę Statystyki z Katedrą Matematyki. Poza corocznymi spotkaniami w ramach konferencji SEMPP od roku akademickiego 2017/2018 pracownicy obu katedr spotykają się 12 razy w roku na wspólnych seminariach naukowych. Są one tradycyjnie organizowane w czwartki o 10:15, a obecnie odbywają się w sali 617 budynku Z, gdzie znajduje się sala seminaryjna pamięci prof. Jana Falewicza, pierwszego kierownika Katedry Statystyki.

Rys. 4. Scientific Statistical Seminar “Wrocław-Marburg”(1980-...)

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Ostasiewicz, 2000; Rusnak, 2012).

Profesor Zdzisław Hellwig swoje międzynarodowe przyjaźnie przekuwał we współpracę Katedry Statystyki z ośrodkami naukowymi z zagranicy. Dwie inicjatywy współpracy międzynarodowej przetrwały do dzisiaj pielęgnowane przez kolejnych kierowników i pracowników zaprzyjaźnionych katedr. Pierwsza z nich to współpraca w ramach tzw. *workshop*

„Marburg-Wrocław”, czyli seminariów naukowych, na których prezentowane są wyniki badań (zazwyczaj w formie 40-minutowych wystąpień) zarówno pracowników Katedry Statystyki, jak i statystyków pracujących na Uniwersytecie w Marburgu i Kolonii. Spotkania te zostały zapoczątkowane w 1980 roku dzięki przyjaźni prof. Hellwiga i prof. Wolfganga Förstera. Po paroletniej przerwie seminaria zostały wznowione w 2001 roku w Marburgu i nieprzerwanie organizowane są co roku lub co dwa lata na zmianę w Polsce i w Niemczech. Zdjęcia w kolażu zamieszczonym na rys. 5 pochodzą ze spotkania w 2007 roku (w Mysłakowicach), które było dedykowane prof. Wawrzyńkowi z okazji jego przejścia na emeryturę. Na tym spotkaniu prof. Wawrzynek otrzymał odznakę przyznaną przez Bernoulli Society.

WSPÓŁORGANIZATORZY

Rys. 5. AMSE – Applications of Mathematics and Statistics in Economics (1998-...)

Źródło: opracowanie własne na podstawie (20th applications..., b.d.; Ostasiewicz, 2000; Rusnak, 2012).

Druga inicjatywa dotycząca współpracy z zagranicznymi ośrodkami ma swoje początki pod koniec lat 60. XX wieku, kiedy to kontakty prof. Zdzisława Hellwiga i prof. Josefa Kozáka z Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Pradze przerodziły się w regularne spotkania naukowe statystyków z obydwóch ośrodków. Z czasem ta współpraca sformalizowała się i obecnie jest kontynuowana w ramach cyklicznej międzynarodowej konferencji *Zastosowań Matematyki i Statystyki w Ekonomii* (AMSE). Konferencje te organizowane są regularnie przez trzy ośrodki we Wrocławiu, w Pradze i w Bańskiej Bystrzycy. Ilustracje zamieszczone na kolażu rys. 6 pochodzą z jubileuszowej XX konferencji organizowanej przez Katedrę Statystyki w 2017 roku (20th applications..., b.d.).

Rys. 6. QoL – Quality of Life (1999- ...)

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Rusnak, 2012).

Z inicjatywy prof. Walentego Ostasiewicza od roku 1999 Katedra Statystyki organizuje międzynarodowe konferencje poświęcone jakości życia *Quality of Life*, a od kilku lat w organizacji wspomaga katedrę Urząd Statystyczny we Wrocławiu wraz z Wrocławskim Oddziałem Polskiego Towarzystwa Statystycznego. W odpowiedzi na oczekiwania uczestników z czasem zaczęto organizować na zmianę edycję polską i międzynarodową. Konferencja odbywa się co dwa lata. W skład komitetów naukowych i honorowych wchodzi znani na świecie eksperci zajmujący się badaniem jakości życia zarówno z Polski, jak i z zagranicy reprezentujący między innymi Międzynarodowe Towarzystwo Badania Jakości Życia. Skład komitetów zmieniał się w zależności od tematyki, gdyż każda konferencja ma wiodący podtytuł, ale zawsze możemy liczyć na aktywne wsparcie wszystkich jej członków, którzy nas zachęcają do organizowania kolejnych edycji i wspierają w tym przez przygotowywanie sesji tematycznych. Najlepszą ilustracją zaangażowania przyjaciół katedry i instytucji popierających ten obszar badań jest kolaż zamieszczony na rys. 7 zawierający logotypy ośrodków zagranicznych i polskich współtworzących tę inicjatywę.

Badania naukowe w zakresie statystyki ubezpieczeniowej rozwijają się w Katedrze Statystyki już od początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku. Inspiratorem tych badań był prof. Zdzisław Hellwig. Dlatego też z inicjatywy prof. Walentego Ostasiewicza w 2005 roku dla uczczenia 80. urodzin Profesora została zorganizowana pierwsza w Polsce konferencja dotycząca statystyki aktuarialnej, w której to udział wzięli niemal wszyscy znani polscy statystycy. Konferencja ta zainicjowała cykliczne ogólnopolskie konferencje pod tytułem *Zagadnienia aktuarialne – teoria i prakty-*

Rys. 7. OKA – Ogólnopolska Konferencja Aktuariatna (2005-...)

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Rusnak, 2012).

ka (b.d.). Cykl ten Katedra Statystyki przy współdziałaniu innych uczelni wrocławskich organizuje na zmianę z uczelniami warszawskimi (por. rys. 8). Niezależnie od tego, kto organizuje konferencję, dużym wsparciem są osoby z komitetu programowego reprezentujące zarówno środowisko naukowe, jak i stowarzyszenia aktuariatne oraz instytucje nadzoru ubezpieczeniowego.

Tematyka konferencji organizowanych przez ośrodki:

katowicki - metoda reprezentacyjna,

łódzki – statystyka wielowymiarowa,

poznański – statystyka regionalna,

wrocławski – jakość życia, statystyka aktuariatna

Statystyka w praktyce społeczno-ekonomicznej

2006 Wrocław
2008 Katowice

WSPÓLORGANIZATORZY

Rys. 8. Statystyka w praktyce społeczno-ekonomicznej (2006-2008)

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Rusnak, 2012).

W 2006 roku Katedra Statystyki zorganizowała konferencję *Statystyka w praktyce społeczno-gospodarczej*. Jej współorganizatorami były następujące uczelnie: Uniwersytet Łódzki, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu oraz Akademia Ekonomiczna w Katowicach. W zamierzeniu konferencja miała łączyć obszary zainteresowań wszystkich ośrodków. Kolejna edycja tej konferencji odbyła się w 2008 w Katowicach. Te dwa spotkania pozwoliły pracownikom czterech ośrodków nawiązać głębszą współpracę, która trwa do dzisiaj, a wszyscy spotykamy się na specjalistycznych konferencjach organizowanych indywidualnie przez każdy z ośrodków.

6. Działalność publikacyjna

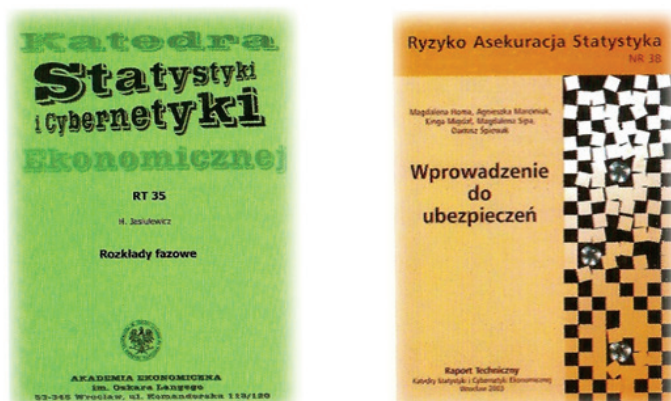
*Kiedy czytacie książkę,
nie bierzcie pod uwagę tylko tego, co mówi autor;
weźcie pod uwagę również to, co myślicie wy.
Musicie starać się odnaleźć własny głos*

Nancy H. Kleinbaum, „Stowarzyszenie umarłych poetów”

Nie sposób wymienić wszystkich publikacji opracowanych przez 70 lat przez pracowników Katedry Statystyki. Wśród licznych pozycji znajdują się zarówno przełomowe naukowo-metodologiczne monografie i artykuły naukowe, które wielu czytelników zapewne pamięta, jak i cenne podręczniki i skrypty. W tym miejscu chciałabym przywołać nie pojedyncze pozycje, a dwie serie wydawnicze oraz czasopismo zainspirowane w katedrze przez prof. Walentego Ostasiewicza.

Pierwsza z serii wydawniczych to *Raporty Techniczne* (RT), wydawane w katedrze od 1997 roku. W sumie zostało wydanych ponad 50 raportów technicznych. Na rysunku 10 przedstawione zostały dwa z nich. Raporty techniczne po 2002 roku zmieniły swoją szatę graficzną, tak by były identyfikowalne z drugą serią wydawniczą, a mianowicie serią monograficzną *Statystyka i ryzyko* (por. rys. 11). Seria ta, nazywana potocznie „klockową”, obejmuje monografie i prace zbiorowe napisane przez pracowników katedry oraz osoby współpracujące naukowo z Katedrą Statystyki. Poszczególne pozycje dotyczą tematyki i zagadnień związanych z szeroko rozumianą statystyką, badaniem jakości życia i ubezpieczeniami. Poruszają zarówno zagadnienia teoretyczne, jak i dotyczą zastosowań.

Dzięki staraniom prof. Walentego Ostasiewicza oraz Urzędem Statystycznym we Wrocławiu i Opolu w 2001 roku zostało wznowione czasopismo *Przegląd Statystyczny Śląska Dolnego i Opolskiego*. Od 2002 roku czasopismo ukazuje się w zmienionej szacie i pod tytułem *Śląski Przegląd Statystyczny* (por. rys. 12). Od momentu wznowienia czasopisma Radzie

Rys. 9. Raporty Techniczne wydawane w Katedrze Statystyki (1997-...)

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Ostasiewicz, 2000; Rusnak, 2012).

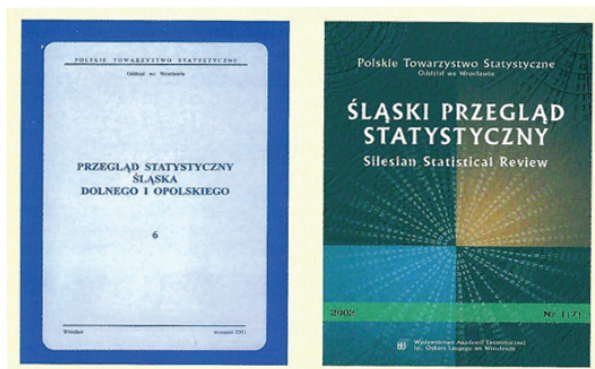

Rys. 10. Seria „Statystyka i ryzyko” wydawana w Katedrze Statystyki

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Rusnak, 2012).

Programowej przewodzi prof. W. Ostasiewicz. Przewodniczącym Komitetu Redakcyjnego oraz sekretarzem tradycyjnie jest pracownik Katedry Statystyki. Pierwotnie czasopismo obejmowało problematykę ekologiczną, szeroko rozumianą tematykę demograficzną, warunków bytu ludności i gospodarczą. Z czasem stało się także forum publikacji prac na temat jakości życia. Ostatni numer czasopisma jest dla nas szczególnie, gdyż wielu

autorów reprezentujących współpracujące na co dzień z Katedrą Statystyki ośrodki uhonorowało jubileusz 70-lecia katedry i w roku 2020 przesłało do *Śląskiego Przeglądu Statystycznego* oryginalne i ciekawe artykuły zawierające wyniki swoich badań naukowych.

Rys. 11. Śląski Przegląd Statystyczny (2001-...)

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Rusnak, 2012).

Działalność publikacyjna katedry zawsze była i jest wspierana przez zespół redakcyjny wydawnictwa uczelnianego, który niezwykle profesjonalnie i z wielką atencją podchodzi do każdego artykułu, monografii czy kolejnego numeru czasopisma. Bardzo cenimy tę współpracę i za każdym razem jesteśmy wdzięczni za pomoc w publikacji wyników naukowych.

7. Dydaktyka

Jeśli coś można w ogóle zrozumieć, można to też zrozumiale wyłożyć.

Albert Einstein

W ciągu 70 lat swojego istnienia Katedra Statystyki odegrała na uczelni istotną rolę w zakresie rozwijania, stosowania i nauczania metod ilościowych. Nie sposób wymienić wszystkich aktywności w tym obszarze, pragnę jedynie zaakcentować niektóre ważniejsze fakty.

Na początku lat 50. ze względu na prace badawcze dotyczące zastosowania metod ilościowych w naukach ekonomicznych pracownicy Katedry Statystyki, oprócz licznych seminariów dotyczących zastosowań statysty-

ki i matematyki, prowadzili regularne zajęcia dla studentów ze statystyki teoretycznej, statystyki przemysłu oraz metody reprezentacyjnej.

Z kolei lata 60. ubiegłego wieku to początek szkoleń w zakresie sposobów wykorzystania elektronicznej techniki obliczeniowej dla wszystkich pracowników uczelni. Wtedy też dzięki staraniom prof. Z. Hellwiga powstał, jeden z pierwszych w kraju, ośrodek obliczeniowy (z komputerem Odra 1003), który wpłynął na profil dydaktyczny i w konsekwencji zainicjowanie na uczelni procesu informatyzacji. Ośrodek ten wykonywał obliczenia na rzecz badań prowadzonych na uczelni oraz dla innych ośrodków naukowych i praktyki gospodarczej. Kierownikiem ośrodka został W. Ostasiewicz.

Zawsze zainteresowania badawcze pracowników przekładały się na inicjowanie nowych przedmiotów wprowadzanych do planu dydaktycznego. Opracowywane były nowe podręczniki i skrypty dotyczące m.in. rachunku ekonomicznego, wielowymiarowej analizy statystycznej, logiki dla informatyków, zastosowania zbiorów rozmytych w ekonomii, regresji liniowej w ekonomii, projektowania próby, badań statystycznych, aktuariatu oraz statystyki opisowej i matematycznej.

W celu doskonalenia nauczania metod ilościowych w ekonomii Katedra Statystyki organizowała też konferencje dydaktyczne (2003-2007). Do dzisiaj pracownicy katedry ciągle się doszkadzają, biorąc udział w licznych szkoleniach dotyczących obsługi specjalistycznych programów statystycznych, a ostatnio w kursach doskonalących metody uczenia na odległość. Często też stają po drugiej stronie i sami prowadzą szkolenia dla innych pracowników uczelni z metod statystycznych wykorzystywanych w analizie danych.

Oprócz prowadzenia zajęć dydaktycznych pracownicy katedry organizowali także: studia podyplomowe z ubezpieczeń oraz zamówień publicznych, specjalność: „Analiza danych” na kierunku informatyka i ekonometria, współtworzyli również specjalność „Analityk danych ekonomicznych” na kierunku analityka gospodarcza. W roku 2019 J. Dębicka wraz z C. Kozyrą przygotowali ścieżkę kształcenia dotyczącą statystyki publicznej na kierunku analityka gospodarcza, umożliwiającą studentom uzyskanie certyfikatu European Master in Official Statistics (EMOS).

Pracownicy Katedry Statystyki prowadzą seminaria magisterskie i licencjackie. Ponadto opiekują się studentami działającymi w ramach Koła Naukowego Aktuariuszy.

Dzisiaj oprócz zajęć ze „zwykłej” statystyki, które prowadzone są na kierunkach zarówno polskojęzycznych (Analityka gospodarcza, Ekonomia, finanse i rachunkowość, Informatyka w biznesie, Logistyka, Rachunkowość i controlling i Zarządzanie), jak i angielskojęzycznych (BBI i BBM), co roku prowadzonych jest około 22-27 innych przedmio-

tów o różnorodnej i wysoko wyspecjalizowanej tematyce (wahania zależą od tego, jaką specjalność w danym roku wybiorą studenci). Jedyne trzy przedmioty współdzielone są z pracownikami innych katedr.

8. Członkostwo w towarzystwach naukowych

*Istnieje ogromna moc,
 gdy grupa ludzi o podobnych zainteresowaniach spotyka się,
 aby pracować nad tymi samymi celami.*

Idowu Koyenikan

Pracownicy katedry przynależeli i przynależą do wielu towarzystw i stowarzyszeń naukowych. Logotypy najważniejszych i najbardziej prestiżowych zostały przedstawione na rys. 13. Profesorowie katedry byli członkami wielu prestiżowych komitetów, między innymi Komitetu Statystyki i Ekonometrii Polskiej Akademii Nauk (PAN), Komisji Nauk Ekonomicznych Oddział PAN we Wrocławiu oraz Rady Głównej Polskiego Towarzystwa Statystycznego (PTS). Jednak najbardziej aktywnie działali i wciąż działają w strukturach PTS.

Rys. 12. Logotypy towarzystw naukowych, do których należeli/należą pracownicy Katedry Statystyki

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Ostasiewicz, 2000; Rusnak, 2012).

Wrocławski oddział PTS powstał w 1981 roku jako jeden z pierwszych oddziałów reaktywowanego miesiąc wcześniej Polskiego Towarzystwa Statystycznego. Wtedy grupa sympatyków statystyki ze środowiska

Rys. 13. Pracownicy Katedry Statystyki w gremiach PTS

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Ostasiewicz, 2012; Rusnak, 2012).

naukowego – ówczesnej Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu i Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Narodowego Banku Polskiego, a także pracowników Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego we Wrocławiu zadeklarowała chęć przystąpienia do towarzystwa. Od samego początku prawie wszyscy pracownicy Katedry Statystyki należeli do PTS, a tym samym do oddziału wrocławskiego tego stowarzyszenia. Byli wśród nich członkowie założyciele, a także osoby, które wielokrotnie przewodniczyły Radzie Oddziału PTS i brały udział w pracach Rady Głównej (por. rys. 14, gdzie kursywą zostali zaznaczeni pracownicy Katedry Statystyki). Dzisiaj oddział wrocławski PTS tworzy ponad 90 osób. Wśród nich najliczniejsze i najbardziej aktywne grupy to pracownicy Urzędu Statystycznego we Wrocławiu (wraz z oddziałami z całego Dolnego Śląska) oraz byli i obecni pracownicy Katedry Statystyki. Oddział wrocławski PTS, Katedra Statystyki oraz Urząd Statystyczny we Wrocławiu wiele przedsięwzięć naukowych i upowszechniających wiedzę statystyczną organizują wspólnie, jak chociażby popularnonaukowe wykłady otwarte, w ramach których zapraszani są ludzie nauki i praktyki z Polski i z zagranicy, czy konkursy dla młodzieży, jak chociażby *Ogólnopolska Olimpiada Statystyczna* czy lokalne przedsięwzięcia: Dolnośląski Konkurs *Statystyk widzi więcej* czy konkurs *Statystyka nie jest trudna*. Ponadto aktywnie włączają się w organizację konferencji krajowych i międzynarodowych.

W 2007 roku Rada Główna PTS powierzyła zaszczytne zadanie zorganizowania konferencji naukowej *Statystyka wczoraj, dziś i jutro* z okazji 95-lecia PTS oddziałowi wrocławskiemu PTS oraz Urzędowi Statystycz-

Rys. 14. Polskie Towarzystwo Statystyczne. Oddział we Wrocławiu (1981-...)

Źródło: opracowanie własne na podstawie prywatnego archiwum zdjęć PTS Oddział we Wrocławiu.

I Ogólnopolski Zjazd Statystyków

Rys. 15. Konferencja naukowa z okazji 95-lecia PTS

Źródło: opracowanie własne na podstawie prywatnego archiwum zdjęć.

nemu we Wrocławiu. Na czele komitetu organizacyjnego stanął prof. Walenty Ostasiewicz. Było to ogromne przedsięwzięcie, które zgromadziło osoby ze wszystkich środowisk zajmujących się statystyką, dlatego to spotkanie naukowe nazwano I Ogólnopolskim Zjazdem Statystyków

(por. rys. 15). Zarówno obrady, jak i uroczysta kolacja odbyły się w Hotelu Wrocław. Wtedy to było oczywiste i nikt nie wyobrażał sobie, że mogłoby być inaczej – tak jak w czasie tegorocznych obchodów jubileuszu katedry, który z powodu pandemii Covid-19 odbył się w trybie zdalnym.

Kończąc opowieść o siedemdziesięcioletniej historii Katedry Statystyki, pragnę wyrazić nadzieję, że kolejny jubileusz katedry dane nam będzie celebrować, siedząc przy wspólnym stole w przyjaznej i pełnej życzliwości atmosferze.

Literatura

- 20th applications of mathematics and statistics in economics* (International Scientific Conference, Szklarska Poręba, 30.08-3.09.2017). Pobrane 14 listopada 2021 z <http://amse.ue.wroc.pl/>
- Baza Wiedzy WIR. (b.d.). Pobrane 22 września 2021 z <https://wir.ue.wroc.pl/index.seam>
- Ostasiewicz, W. (red.). (2000). *Katedra Statystyki Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu 1950-2000*. Wrocław: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu.
- Ostasiewicz, W. (red.). (2012). *Wrocławskie obchody 100-lecia istnienia Polskiego Towarzystwa Statystycznego (materiały konferencyjne. 18-19 X 2012)*. Wrocław.
- Rusnak Z. (red.). (2012). *Katedra Statystyki Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu 2000-2012*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.
- Zagadnienia aktuarialne – teoria i praktyka*. (b.d.). (Ogólnopolska Konferencja Aktuarialna. Wrocław, 11-12 czerwca 2018). Pobrane 14 listopada 2021 z <http://oka.ue.wroc.pl/index.php>